

Drengen på bagerste række

INTERVIEW Som dreng sad Jesper Wung-Sung på bagerste række og tegnede sig væk fra skolen. I dag vender han tilbage til den roman, han ikke forstod i 9. klasse, men som siden blev et pejlemærke i hans liv. Med *Sandøs rose* skriver han sig ind i – og ud af – Martin A. Hansens *Løgneren* og giver stemme til kvinden, der kun fandtes i den upålidelige fortællers blik.

Af Jonas Møller. Foto: Daniel-Buchwald

Lad os begynde med en scene: I en folkeskoleklasse på Ærø sidder en dreng på bagerste række og keder sig. Han følger ikke med i timen, han bryder sig ikke om at gå i skole, så i stedet sidder han og tegner. Kruseduller, underlige figurer og sjove mænd. Bare for at få tiden til at gå. Pludselig opdager han, at hans dansklærer står foran ham og kigger ned på ham og hans tegning. Læreren siger ingenting, ryster blot på hovedet og river så tegningen ud af hænderne på drengen og går tilbage til katederet. Fjorten dage senere sender skolen invitation ud til årets fastelavnsfest, og på forsiden af invitationen er drengens tegning.

Drengen på bagerste række er Jesper Wung-Sung. I dag er han 54 år og forfatter til mere end 60 bøger. Han har vundet adskillige priser og er i top ti over de danske forfattere, der modtog flest bibliotekspenge i 2025. Han debuterede i 1998 med novellesamlingen *To ryk og en aflevering* og har siden skrevet i stort set alle skønlitterære genrer fra romaner, novellesamlinger og digtsamlinger til børne- og billedbøger, tegneserier og julekalendere. Han er nok mest kendt for sine historier skrevet om og for unge, men har i de senere år skrevet anmelderroste skønlitterære værker om bl.a. H.C. Andersen, Ida

Hammershøi og, i slægtsromanen *En anden gren* fra 2017, om sit eget ophav.

SANDØS ROSE

Fredag d. 13. marts 2026 udkommer så Jesper Wung-Sung nyeste bog, og udgivelsesdatoen er langt fra tilfældig. Det er på sin vis en litterær helligdag. I hvert fald for de mennesker, der holder af og dyrker Martin A. Hansens berømte roman *Løgneren*, der tager sin begyndelse på en tåget fredag den 13. marts. Den dagbogsførende hovedperson og delvist utroværdige fortæller er skolelæreren og degnen Johannes Vig, der er strandet på den lille ø Sandø.

Jesper Wung-Sungs nye roman hedder *Sandøs rose*, og er vel det, man kan kalde et stykke fanfiktion. Det gør han i hvert fald selv. Det er en bog skrevet som en kærlighedserklæring til Martin A. Hansen og *Løgneren*, men også med et ønske om at fortælle en anden version af historien om Sandø, nemlig ved at skifte synsvinklen fra læreren Johannes til hans tidligere elev den unge Annemari, som vi ellers kun kender gennem Johannes beskrivelse af hende i *Løgneren*. I *Sandøs rose* giver Jesper Wung-Sung ordet til Annemari, så hun kan fortælle sin egen historie.

Det er denne udgivelse, der er anledningen til, at Højskolebladet har sat Jesper Wung-Sung stævne. Til en samtale om tankerne bag *Sandøs rose*, om forfatterens forhold til *Løgneren* og hans syn på litteraturens og kunstens betydning. Men også en samtale om lærergerningen og skolen, for Martin A. Hansen var ikke blot en stor forfatter og fortæller. Han var også folkeskolelærer og dybt optaget af skolens opgave og undervisningens og opdragelsens kunst.

Denne optagethed deler Jesper Wung-Sung, og selvom han aldrig selv har undervist, kredser flere af hans tidligere bøger om skolen og læreren. I 2022 udgav han *Det år sjæle slår smut*, som skildrer et efterskoleophold, og i *Lidt berømt og meget berygtet* fra 2006, som bærer betegnelsen "Skolelærerroman", følger vi – med adskillige referencer til *Løgneren* – en lærers glæder og sorger i den danske folkeskole.

FRA LUCKY LUKE TIL FRANZ KAFKA

Og så er vi tilbage ved den krusedulletegnende dreng og dansklæreren i et klasseværelse på Ærø i 1980'erne. For det var faktisk den selvsamme dansklærer, der i 9. klasse introducerede Jesper Wung-Sung

til *Løgneren* – dog uden den store succes i første omgang:

"Min dansklærers yndlingsbog var *Løgneren*, og han var en af dem, der hvert år d. 13. marts på rituel vis begyndte sin genlæsning og derfor havde læst den i hvert fald tyve gange. Og han syntes også, at 9.C. skulle have glæde af den bog. Og her skal jeg indskyde, at jeg begyndte meget sent med at læse og beskæftige mig med litteratur, og at jeg stort set ikke havde læst en bog, inden jeg fyldte atten. Så da jeg skulle læse *Løgneren* i 9. klasse, sagde det mig ikke noget som helst. Det var i mere end én forstand en tåget oplevelse ..."

Drengen Jesper var ikke klar til *Løgneren* eller til litteratur i det hele taget, men det skulle ændre sig i løbet af gymnasiet:

"Litteraturen kom ind i mit liv nogle år senere. Og det gjorde den, efter at jeg i adskillige år havde siddet på bagerste række i skiftende klasselokaler, og nu var endt i gymnasiet, hvor jeg stadig sad på bagerste række og lavede ingenting. Jeg tænkte, sådan er tilværelsen, indtil jeg forstod, at på et eller andet tidspunkt må man træffe nogle valg, for ellers er der nogle, der træffer dem for en og placerer en et eller andet sted. Og der ramte virkeligheden mig

som en hammer i panden. Jeg fik en form for eksistentiel krise, og det var dér, at jeg begyndte at læse. Og læse meget. Der er i mit tilfælde ikke nogen naturlig progression. Jeg gik direkte fra Lucky Luke til Franz Kafka."

MESTERVÆRKET

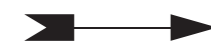
Litteraturen spiller først en rolle i Jesper Wung-Sungs liv i det øjeblik, han har brug for den og er klar til den, og derefter er der ingen vej tilbage. Han læser i ét væk, og i slutningen af gymnasiet, da han er omkring de tyve, finder han så *Løgneren* frem igen:

"Og så var jeg klar! Jeg forstod fra første side, hvorfor vores velmenende dansklærer gerne ville have, at vi, som var vokset op på en lille ø, skulle læse den. Det, at *Løgneren* foregår i det der afgrænsede, lukkede miljø på Sandø, er klart en af årsagerne til, at den har haft så stor betydning for mig. Der er nogle særlige vilkår, man helt sikkert kan spejle sig i. Som dreng var jeg avisbud i Marstal, og der var det jo færgen, der kom med aviserne. Og selvom der aldrig har været så meget is på havet, at færger ikke kunne komme igennem, som det er tilfældet i *Løgneren*, så måtte jeg nogle gange vente i timevis, fordi isen forsinkede

”

Jeg gik direkte fra Lucky Luke til Franz Kafka.

færgen. Så stod man der og frøs i et skur – uden at få ekstra betaling, skulle jeg hilse og sige.”

”Jeg vil dog stadig mene, at vores dansklærer skulle have valgt noget andet i 9. klasse, men med nogle flere år på bagen, så får man den livserfaring og det perspektiv, der gør, at man kan se, hvor fuldstændig vidunderligt et mesterværk det er. For mig står *Løgneren* sammen med måske 6-8 andre bøger som bøger, jeg bliver ved med at vende tilbage til og har læst mere end tre gange. Og det er jo det fantastiske ved mesterværker; at vi som læsere forandrer os, befinder os nye steder i vores liv, men de store værker er så komplekse og universelle, at de kan tale til én på forskellige tidspunkter i vores liv. Og det er *Løgneren* en bog, der i allerhøjeste grad kan.”

”De største bøger er båret af en tone, som er det, der adskiller dem fra almindeligt gode bøger. Og der har *Løgneren* en tone, som virkelig fanger. Men ellers er det selvfølgelig portrætteret af det her menneske, Johannes Vig, der er strandet på Sandø, og som alligevel har alle tråde ud i det her samfund. Som er et menneske på godt og ondt, og det er der også noget grundlæggende sandt og livsbekræftende i. Og derfor er man i hver eneste læsning i tvivl om, hvor vidt Johannes handler i den bedste mening eller med et egoistisk sigte. Når han for eksempel prøver at hjælpe kropigen Elna, der er ’kommet i uføre’, og sin dagbog bemærker, at han vel egentlig bare gør det for, at der skal ske lidt i hans kedsommelige liv, er det så oprigtigt ment, eller et udtryk for, at han ikke vil være ved, at han faktisk er i stand til at hjælpe andre og gøre noget godt. Vi ved det ikke, og måske ved Johannes det ikke engang selv, og det er det, der gør *Løgneren* så utrolig raffineret.”

Men hvorfor skrive videre på et mesterværk, der er så velkomponeret, komplekst og tidløst, at læseren aldrig bliver færdige med den. Hvad er det ved karakteren Annemari, der kalder på en ny version af historien om Sandø?

PORTRÆT AF EN KVINDE

”Jamen midt i hele den her historie om den splittede Johannes, der tvivler og tøver, er der en smuk, smuk historie om læreren, underviseren, opdrageren, som jo er dybt betagende, og som så knytter sig til Annemari. Og hun har bare altid været dybt fascinerende for mig. Hvis jeg skal nævne de tre største kvindeportrætter i dansk litteratur, så vil jeg vil nævne Jakobe Salomon fra Henrik Pontoppidans *Lykke-Per*, Marie Grubbe fra I.P. Jacobsens *Fru Marie Grubbe* og så Annemari fra *Løgneren*. Men hvor Jakobe og Marie Grubbe er fuldt udfoldede karakterer, der bliver fulgt til dørs i en enhver forstand, tidsmæssigt og karaktermæssigt, der står Annemari som en skitse. Hun er en biperson, måske den vigtigste, men stadig en biperson, som kun bliver beskrevet i glimt og vel at mærke bliver beskrevet af Johannes. Som vi kun kender Riborg fra H.C. Andersen, Arendse fra Johannes Ewald og Regine fra Søren Kierkegaard, så kender vi kun Annemari gennem Johannes. Og kan vi stole på ham? Så der er er helt klart en nysgerrighed på hende og hendes historie og hendes karakter, som peger fremad mod en mere moderne kvinde. Jeg har tidligere skrevet om Ida Hammershøi, som står model for hendes mand, og det gør hun hele tiden. Det havde Annemari ikke stået model til i fem minutter! Så her har vi en kvinde, der både har ord i munden og handling i kroppen. Det er dybt fascinerende, og det peger frem mod nogle helt andre kvindetyper i litteraturen og sam-

“Det er det fantastiske ved mesterværker; at vi som læsere forandrer os, men de store værker er så komplekse og universelle, at de kan tale til os på forskellige tidspunkter i vores liv.”

fundet. Hun er en agerende karakter, der forlanger svar og fortjener sin egen historie. Dramaturgisk set kan man sige, at godt nok er Johannes hovedpersonen, men på sin vis kan man se Annemari som hovedkarakteren – den der bliver forløst gennem handlingen.”

Og det er altså hendes historie, som Jesper Wung-Sung i mange år har haft lyst til at forløse. Skabe et fuldbyrdet portræt med afsæt i den skitse, der fremgår af *Løgneren*, men hvordan griber man det som forfatter an i praksis, når man kaster sig ud i noget så vovet som at skrive videre på – eller ind i – et kanoniseret værk som *Løgneren*? Og hvornår ved man, at tiden er inde til at gå fra idé til rent faktisk at skrive en bog med henblik på udgivelse?

”Jeg har vidst i mange år, at jeg gerne ville skrive den her bog. Jeg arbejder efter et system, hvor jeg har en reol med en masse ringbind, der indeholder mine bedste ideer til bøger, som jeg har lyst til at skrive. Når jeg så får en idé til en scene eller en karakteristisk til en af personerne, så skriver jeg dem ned på sådan nogle hvide 9x9 cm notesedler, som jeg så sætter ind i ringbindet. Og blandt mange andre ringbind, bl.a. mine bøger om H.C. Andersen, om Ida Hammershøi og min egen families historie, har der i de senere år stået et ringbind om Annemari, som jeg har skrevet på løbende.”

”Når jeg i de sidste ca. otte år har følt mig klar til at skrive de her for mig meget vigtige bøger, så tror jeg, det handler om at nå til et sted i mit eget liv, altså som menneske have en erfaring, der var større end den, jeg har haft hidtil. Men også at jeg skulle nå til et sted i min såkaldte forfatterkarriere, hvor jeg følte mig klar og dygtig nok.”

FIKTION OG VIRKELIGHED

”Og så tror jeg også, at jeg er gået i gang med nogle af de her bøger, hvor jeg har insisteret på fiktionen, fordi der i disse år er så utrolig meget såkaldt autofiktion, hvor forfattere bevidst bruger deres eget liv og navn som udgangspunkt, men blander virkelighed og fiktion, så det ikke er til at skelne. Måske kan man i virkeligheden sige, at man kan dele forfattere op i to grupper. Der er dem, der bliver forfattere, fordi de først og fremmest vil skrive om sig selv. Og så er der dem, der bliver forfattere, fordi de først og fremmest er glade for litteratur, fordi litteraturen har gjort noget for deres liv. Jeg tilhører den sidste gruppe.”

Der er ifølge Jesper Wung-Sung et behov for at insistere på fiktionen i en tid, hvor det kan være svært at skelne mellem fiktion og virkelighed, og hvor forfattere bevidst søger og leger med grænserne. Wung-Sung nævner det ikke selv, men det er nærliggende her at gøre opmærksom på en anden aktuel skildring af en lille ø og dens beboere, nemlig Thomas Bobergs roman *Insula*. Hvor Martin A. Hansen opdiger øen Sandø til sin roman, der skjuler Boberg ikke, at den foregår på virkelighedens Fejø, og at han digter med afsæt i egne personlige oplevelser og erfaringer på Fejø. Det har ført til, at nogle af virkelighedens beboere på Fejø har slæbt forfatteren og romanen i retten, fordi de føler sig udstillet, misbrugt og udsat for karaktermord. For Jesper Wung-Sung er hensigten med at skrive *Sandøs Rose*, hvor han digter videre på en opdigtet historie, ikke blot en hengiven Martin A. Hansen-læseres personlige lyst til at skrive fanfiktion, men mere grundlæggende at pege på fiktionens og skønlitteraturens betydning både for det enkelte menneske og vores fælles liv og verden:

”At skrive et skønlitterært værk om et skønlitterært værk er en

”

Skønlitteraturen har ændret mit liv på alle måder. Det er derfor jeg sidder her og er forfatter i dag.

måde at sige, at der er noget helt særligt ved det, som skønlitteraturen kan, som autofiktion aldrig vil kunne. Fordi skønlitteraturen kræver dét mere end et autofiktivt værk, hvor vejen til indlevelse er forkortet betragteligt, fordi du som læser, hvis du altså accepterer den præmis, altid bare kan sætte lighedstegn mellem afsenderen og teksten, mellem virkeligheden og fiktionen. Skønlitteraturen som fiktion er kendetegnet ved, at du har nogle ord på papir, som er en opdigtet historie, som vi gudhjælpemig er i stand til at leve os ind i, så vi tror det er kød og blod og græder og griner med de opdigtede personer. Den evnes betydning for vores samfund, tror jeg, er uvurderlig. Skønlitteraturen har ændret mit liv på alle måder. Det er derfor, jeg sidder her og er forfatter i dag. Og derfor føler jeg også, at jeg kan give noget tilbage ved at pege på skønlitteraturen og insistere på den.”

PÅ DEN ANDEN SIDE

Og hvad er det så for en bog, som Wung-Sung har skrevet, og hvordan har forfatteren forholdt sig til originalen, som han både ønsker at skrive sig ind i og ud af. Forud for interviewet har undertegnede fået lov, som en af de første, at læse *Sandøs Rose*, og det var for en, der selv læser *Løgneren* mindst en gang om året, en helt særlig oplevelse

at få lov at vende tilbage til Sandø med en ny synsvinkel på en velkendt historie. Helt konkret har Wung-Sung valgt at skildre alle de scener i *Løgneren*, hvor Johannes og Annemari er til stede sammen. Men nu altså fortalt af Annemari. *Sandøs Rose* skildrer de samme fire dage i marts, som Johannes skildrer i sin dagbog i *Løgneren*. Og Wung-Sung har valgt at bibeholde de originale replikker fra *Løgneren* mellem de to uden at ændre et ord. Af respekt og veneration for forfatteren og for de replikker, der, som han siger, står mejslet.

Det nye i *Sandøs rose* er selvfølgelig, at vi i stedet for at få alle begivenheder udlagt og udvalgt af fortælleren Johannes, skifter synsvinklen til Annemari, så vi nu får adgang til hendes tanker og hendes syn på Johannes. Og vi får adgang til en række begivenheder og episoder, som ikke er skildret i *Løgneren*, fordi Johannes simpelthen ikke er til stede. På den måde får vi forklaret årsagen til, at Annemari i begyndelsen af fortællingen ikke kommer ind i stuen med kaffen til Johannes, men efterlader den i bryggerset, hvor den når at blive kold, inden Johannes opdager den. Det undrer han sig lystigt over og kalder det en lille novelle. Den lille novelle har Wung-Sung nu

givet sit bud på ved at udspille scenen set fra Annemari i bryggerset, mens Johannes sidder uvidende inde i stuen. Der er mange af disse narrative tomrum eller blinde pletter i *Løgneren*, der bliver udfyldt og fortalt i *Sandøs Rose*, men omvendt er der en hel del i *Sandøs rose*, der er givet på forhånd, determineret af *Løgneren* og jo dermed af Martin A. Hansen. Det gælder som nævnt handlingsforløbet og replikkerne fra *Løgneren*, men også alle mulige andre forhold er på forhånd givet med originalen:

”Det er hverken Gud eller mig, der bestemmer, hvordan vejret er på Sandø fredag d. 13. marts. Det har Martin A. Hansen bestemt. Så når det blæser fra syd-vest, eller når Annemari ser strandskader, når hun går tur ved vandkanten, så er det jo fordi, at det er sådan, det er den dag i *Løgneren*. Af alle de bøger jeg har skrevet, har der aldrig været en med så mange benspænd.”

Lad os dykke ned i teksterne og se, hvordan de hver især begynder:

Løgneren

Trettende marts. Det er tåget. Natanael, jeg har fået lyst til at fortælle dig noget. Lidt løst og fast. Eller jeg har bare brug for en at tale lidt med. Meget har jeg jo ikke at fortælle.

Det er trettende marts, Natanael. Og fredag. Det er tåge udenfor. Det er tidligt på eftermiddagen, men det er så mørkt, at jeg knap kan se, hvad jeg her sidder og skriver i min stue. Nå-ja, det betyder jo heller ikke noget. Trettende marts. Tåge.

Sandøs rose

Den forbandede tåge. Det er som at løbe spidsrod gennem våde lagener. Flere steder er jorden så blød at jeg synker i, som vil den trække mig ned, udså mig. Det drypper fra tage og træer, dråber som glasblommer. Øen er et fængsel, her må alle de syge og gale bo, sådan tænker jeg af og til, og når jeg har tænkt tanken, kan jeg ikke lade være med at spekulere over, om det er mig der er ved at blive gal. Man kunne gå grassat i denne tåge uden at nogen ville opdage det!

Det er to forskellige temperamenter, der kommer til udtryk i de to tekster. Den ene trives i isolationen og tågen på Sandø, den anden føler sig fanget. Og alligevel har de et mellemværende, som de ikke ved, hvad de skal stille op med.

AT VÆRE MENNESKE BLANDT MENNESKER

Hvis man har læst *Løgneren*, ved man godt, hvordan historien mellem de to ender. Annemari rejser væk fra øen med ingeniøren Harry, og Johannes bliver tilbage. At *Løgneren* har den titel skyldes blandt andet, at Johannes pludselig laver et stort spring i tid og afslører, at det meste af dagbogens beskrivelse af begivenhederne i marts først blev skrevet over et år senere. Det er denne forskydning i tid og sløring af forholdet mellem det, der bliver fortalt og så den position, der bliver fortalt fra, der gør *Løgneren* så kompleks, raffineret og uudgrundelig. I *Sandøs Rose* sker der også et spring i tid fra dagene i marts til et senere tidspunkt i Annemaris liv. Det skal ikke afsløres her, hvad det indebærer, men med dette spring er det muligt for Jesper Wung-Sung at give sit bud på, hvordan hendes liv forløber, efter hun forlader Sandø. Og dermed kan han mere frit fuldende portrættet af Annemari, end det var muligt, så længe fortællingen var hægtet op på begivenhederne på Sandø og orkestreret af Johannes Vig og Martin A. Hansen. Men med større digterisk frihed følger også et større ansvar, og de valg, Wung-Sung træffer i den sidste del af *Sandøs rose*, står så at sige for egen fiktive regning. Og det rejser et spørgsmål om, hvad forfatteren har gjort sig af tanker om det ansvar, han påtager sig ved at ville fortælle Annemaris historie. En kvinde, der i *Løgneren* bliver beskrevet via mandens, Johannes Vigs, blik. Og som nu får sin egen historie. Skrevet af en anden mand. Kan man(d) overhovedet det?

”Jamen lige der, er jeg klippefast i min tro på, at al kunst er et spørgsmål om indlevelse. Og ideen om, at for eksempel en skuespiller kun må spille sig selv, synes jeg er horribel. Og direkte imod hele meningen med kunst, og hvad vi skal bruge den til. Alle er velkomne til at diskutere om mit portræt fungerer og er indlevet, men det er kunstnerens opgave at leve sig ind i noget andet end sig selv. Og det er jo også derfor, at jeg slår et slag for skønlitteraturen. For det handler om troen på, at vi faktisk kan sætte os i hinandens sted og forstå hinanden nogenlunde. Og hvis vi opgiver det, så sidder vi i hvert vores ekkokammer. Forestil dig et samfund, hvor vi ikke understøttede i skønlitteratur i skolen, forestil dig et samfund, hvor vi ikke havde højskoler

og efterskoler og alt det, der handler om at prøve at forstå hinanden. Så ville vores samfund se langt værre ud, end det gør i dag. Når jeg skriver, og når jeg læser, så bliver jeg mindet om, hvem jeg selv er. Hvis jeg går ned ad strøget, så ser jeg mig selv som forbruger og tænker, at jeg skal købe en sofa eller noget andet, der nok ikke er løsningen på mine kvaler. Men når jeg skriver, så bliver jeg mindet om, hvad det er at være menneske blandt mennesker. Og det gør jeg også, når jeg skriver om en karakter som Annemari.”

LÆREREN OG LITTERATUREN

Lad os slutte med begyndelsen og igen vende tilbage til drengen på bagerste række i folkeskolen på Ærø. For episoden med dansklæreren og tegningen fik en ny betydning for Jesper Wung-Sung under arbejdet med *Sandøs rose*:

”Da min dansklærer brugte min tegning til fastelavnsinvitationen, var det selvfølgelig en gestus, der skulle sige, at han havde set mig – på trods af al min uduelighed. Men da jeg så begyndte at skrive på *Sandøs rose*, og i den forbindelse læste *Løgneren* igen og igen, gik det op for mig, at det han gjorde, og den måde han gjorde det på, det havde han helt sikkert lært af Johannes Vig. Men det kunne jeg først se nu.”

Johannes Vig, der nok bøvlser med livet, men som glimrer i skolestuen, hvor han møder børnene der, hvor de er. For at kunne lære dem noget, men også for på sigt at kunne hjælpe dem videre. Ud af skolen, ud i verden, ud i livet. Og her må både læreren og digteren gå indirekte frem og benytte sig af alle mulige *pædagogiske* og *æstetiske* kneb og virkemidler. Med henblik på at opnå det, som god undervisning og stor litteratur har til fælles: At skabe fortællinger, der forfører og frisætter på én og samme tid. Der hjælper os til at forstå, hvem vi er, og indgyder os mod til at prøve at finde ud af, hvad vi vil.

Jesper Wung-Sung får det sidste ord:

”På den originale udgave af *Løgneren*, tegnede Ib Spang Olsen forsiden, mens Martin A. Hansen selv tegnede kortet over Sandø. Jeg stoppede selv med at tegne efter tiden på bagerste række og har ikke gjort det siden. Og derfor vidste jeg, da jeg skrev på bogen, at jeg selv skulle tegne forsiden til *Sandøs Rose*. Som en hilsen til Martin A. Hansen, men også til min gamle dansklærer, der dengang så mig – og min tegning.” ✨

Løgneren

Martin A. Hansens *Løgneren* blev oprindeligt udgivet som radiroman i 1950. Den blev oplæst i Statsradiofonien af skuespilleren Pouel Kern. Radiromanen blev en stor succes, og blev siden trykt som føljeton i Berlingske Aftenavis, illustreret af Ib Spang Olsen. Senere samme år udgivet som trykt bog på Gyldendal. Det er en af de mest læste og solgte danske bøger nogensinde, og i 2023 udkom den i 7. udgave med forord af Hella Joof.

Bliv klogere

- på *Løgneren* og Martin A. Hansen: I 2025 udgav forlaget Phønix antologien *Genklang – Tanker til nutiden hos Martin A. Hansen*, hvor en lang række forfattere, forskere, kulturpersonligheder og højskolefolk giver deres bud på, hvorfor vi skal læse Martin A. Hansen i det 21. århundrede.

